

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

DIRECTOR

General de Divizie N. PETALA
COMANDANTUL CORPULUI VI ARMATA

ABONAMENTE ANUALE:

pentru cititori 30 Lei
„ autorități 60 Lei
„ întreprinderi financiare 100 Lei

PRESEDINTELE COMITETULUI SOC. „CULTURA POPORULUI“

V. DIMITRIU

RECTORUL UNIVERSITĂȚII CLUJ

Redacția: Sfr. Dorobanților 11

Secretar de Redacție: **VASILE D. CHIRU** (Telefon No. 15-74)

Administrația: Str. Dorobanților 11

Să ne sărbătorim luminătorii

Evangelia noastră este naționalismul sau dragostea de neam. Dar ea trebuie bine înțeleasă. Noi voim să spunem că răstul omenirii este de a fi împărțită dela Dumnezeu în nații și că fiecare nație trebuie să trăiască și să propăsească în felul și ființa ei, dar în bună înțelegere iar nu în război cealaltă, după cum și fiecare nație trebuie să fie prietenoasă cu cealaltă, dar fără să se lase a fi robită de nici una în țara ei, unde a pus-o Dumnezeu ca să-și facă datoria. Căci numai așa ne înțelegem cu adevărat chemarea pentru care noi trăim pe acest pământ. Numai așa noi înțelegem drumul care ne înalță dela pământ spre o lume mai bună. Dumnezeu a lăsat neamurile pentru ca, prin împreună-munca luminilor lor, omenirea să meargă pe calea cea sfântă. Dar fiecare lumină își are partea sa de drum, și nici una nu poate să stângă pe alta fără să strice totul. Această învățătură, care se găsește și la apostolul Pavel, când el zice, în cap. 17, stih 26, că Dumnezeu a întocmit națiilor timpuri hotărâte și margini locuirei lor, pentru ca El să fie căutat mai bine, noi o avem moștenire dela strămoșii și părinții noștri. Și această învățătură ne-a fost grăită acum în urmă de marii noștri dascăli, între care este unul cu o deosebită strălucire și despre care se cuvine să spunem aici câteva cuvinte, pentru ca numele lui să rămână ca o pildă vecinică, alături de cealaltă nume mare, pe care deasemenea va trebui să le pomenim. — Acesta este Niculae Iorga. — Cine este Niculae Iorga, îl știu toți Românii cu carte. Zi-le acestea, 18 Iunie 1921, fost sărbătoare la Români, pentru că el a împlinit 50 de ani dela naștere. Și a fost sărbătorit pentru că el este, în zilele în care trăim,

cel mai învățat om al nostru, și poate cel mai învățat om din lume. Puterea sa de muncă și ținerea sa de minte sunt și vor rămâne de poveste. — Dar el a mai fost sărbătorit încă și mai ales pentru că el mai este încă și mai cu seamă un mare suflet de Român, care și-a făcut datoria vieții lui din faptul de a fi un apostol al adevăratei iubiri de neam printre Români. Iată deci, în câteva cuvinte, cine este Niculae Iorga: un mare învățat și un mare Român. — Și iată de ce Românii au ținut să facă praznic în ziua când el a împlinit 50 de ani. Învățătura lui Niculae Iorga este istoria sau studiul faptelor omenestii. El este profesor de Istorie la Universitatea din București. Dar, după cum am spus, el mai este încă și mai ales un mare suflet de Român. Și învățătura lui are un deosebit preț prin altoirea ei pe dragostea de țară. În cât ea este o istorie sau un studiu al faptelor omenestii, dar însuflețită de grija luminării faptelor românești. Niculae Iorga este un mare învățat care a cercetat întreaga lume, dar care în această lume a căutat tălcul neamului românesc, și a ajuns să cunoască legătura cea vecinică dintre gândurile lumii și gândurile strămoșilor noștri, și s'a ostenit ca să toarne în slove această legătură, spre a ne spune că noi Românii avem destinul de a arăta neamurilor cum dragostea de nație se sprijina pe credința în Dumnezeu și duce la dragostea de omenire, și de la ea la Dumnezeu. El este acela care în timpul nostru, ne-a arătat cu o stăruință neîntreruptă că noi Românii avem o mare soartă pe acest pământ, și că trebuie să ne unim toți într-o Românie Mare, pentru a ne împlini această soartă. El a muncit negrăit de mult, ca să adune dovezile trebuitoare ca-

ri să mărturisească adevărul că noi Românii suntem răspândiți între lumina răsăritului și lumina apusului, și că drept este aceea a zis mai de mult un alt mare istoric și mare suflet de Român. Niculae Bălcescu, că Românița este sentinela bunei omenii împotriva sălbătăciei, sau sentinela civilizației împotriva barbariei. — Multe din învățăturile noastre, pe cari noi le propovăduim la „Cultura Poporului“, sunt cugete zămislite în sufletele noastre de sufletul lui. — Și iată de ce trebuie ca noi, împreună, cu toți Românii, să aducem cuvânt de mărire lui Niculae Iorga. Numele de Niculae Iorga să rămână de pomenire. Să se știe, spre a ne fi de pildă, că toată munca sa și, toată învățătura sa și toată viața sa, el și-a pus-o în slujba țării lui, după legea lui Dumnezeu. Marea lui dragoste pe acest pământ a fost și este dragostea de Țară, dar o dragoste sfântă, care nu propovăduiește ura ci iubirea între cealaltă neamuri. Și noi, care ne-am făcut evangelia vieții noastre din o astfel de dragoste de țară, îi rostim numele cu pietate. La praznicul de care l'a învrednicit Dumnezeu, noi zicem din adâncul inimii noastre: Să trăiască încă mulți ani, pentru a ne spune tot mai luminat și mai puternic că visul visurilor noastre este și trebuie să fie România, dar ca un isvor nu de vrajbă ci de bună înțelegere între toate neamurile, așa ca toate țările să ne ia ca pildă de ce înseamnă, adevărata dragoste de țară, că iubirea de neam este scara pe care noi oamenii ne urcăm de pe pământ la Dumnezeu.

Marin Ștefănescu.

Dușmanii stau la pândă

In toate părțile pământului și în toate neamurile, sunt și oameni răi, carora nu le place munca grea și sunt și pizmași pe munca spornică a celorlalți.

Țara noastră care astăzi a adunat în hotarele et mărite pe toți românii, nu este privită cu ochi buni de dușmanii ce ne înconjoară și care au destui oameni de al lor și între noi.

Fiindcă dușmanii nu ne-au putut birui în luptă dreaptă, se luptă acum să ne turbure așezarea noastră liniștită, să facă vrajbă între noi, ca să ne slăbească și apoi când vom fi slabi să ne atace și să ne cotopească avutul. Ca să nu prindem de veste gândurile lor, străinii veniți printre noi, au scornit că pământurile lăsate din munca de robii a părinților și strămoșilor noștri, apărute cu prețul atâtor vieți în cursul vremurilor, nu ar fi ale noastre și că avutul gospodăriilor noastre trebuie să le împărțim cu ei. Pe lângă ei au adunat și Românii de ai noștri, mai sărmani, în deosebi pe unii meseriași din orașe ce nu au pus de o parte din câștigul muncii lor pentru zile grele, fie că nu au putut, fie că nu au voit, și le-au ispitit gândul câștigului fără muncă, făgăduindu-le că le vor da avutul nostru al tuturor, lor, le vor împărții toate bogățiile țării și ale noastre, nu mai să fie de partea lor.

Mulți au căzut în ispită, fără să vadă că tot aceia ce le iscodeau dorul câștigului fără muncă, sunt cei mai mulți de neam străin, că le smulge din munca lor tot mai mulți gologani să se înavețească ei și să trăiască bine și fără grija din spinarea eelor mulți.

Ca să dea de răpă țara întreagă și să facă pe placul dușmanilor noștri din afară, au îndemnat pe toți cei ce au căzut în mrejele lor să nu mai muncească să lase lucrul prin fabrici, să nu se mai ducă la servicii ca astfel să slăbească țara, să scumpească viața noastră a tuturor și să nu fie liniște în țară.

Cu aceleași minciuni și viclenii acești oameni au isbândit în Rusia și un timp în Ungaria să dărâme statul și pământul stăpânire pe bogățiile tuturor, au distrus totul ce le-a esit în cale, iar mulțimea dintre Rusi și Ungari ce l-au urmat și l-a ajutat să dărâme țările lor, când a cerut și ea răsplata, a fost omorâtă ca câinii și astăzi poporul întreg moare de foame.

Astăzi Rusii ar voi să se scuture de jugul străinilor ce le-au prădat țara și l-au adus în sapă de lemn, dar va fi tare greu să poată isbândi.

Acolo, nimeni numai este sigur de viața lui, nimeni nu mai este stăpân pe nimic; până și femeile oamenilor, mamele, surorile și copilele lor sunt batjocorite de străinii ce au pus stăpânire pe tot. Acolo, totul se prăbușeste, totul se dărâmă, poporul gol și flămând moare pe uliți de foame, când nu e împușcat pe uliți, din te miri ce.

Gândindu-ne ce este acolo să ne ferim ca de ciumă de vorbele mincinoase și ispititoare a le străinilor priprăsiți pe la noi; să ne apărăm munca părinților noștri lăsată nouă, pământul nostru sfânt, pentru care, ai noștri și-au vărsat sângele, nu ei.

De i-am întreba pe toți acei ce ne ispitesc, care din ei a făcut ceva pentru neamul nostru și pentru țară, o să găsim între ei, că dacă nu sunt streini cei mai mulți au fost în slujba armatelor vrășmașe, că alții sânt dezertorii fugiți de la datorie, când noi cu toți ne apărăm pământul

tal, și că ei toți, sunt dușmani infocați ai neamului nostru.

Este știut că toate viețuitoarele trăiesc numai din munca lor, căci așa sunt orânduile legile firei; și dacă este așa, atunci oamenii, cum o să trăiască fără muncă după cum o spun vrășmașii noștri?

Pământul sfânt al țării noastre se împarte astăzi, celor ce ne-am făcut datoria și l-am apărat, după voia Măriei Sale Regelui noastră iubit și după îndemnul marilor noștri conducători ce ne-au dus la izbândă și la desrobirea fraților noștri copleșiți.

Cum să lăsați să se prăpădească acest pământ, avutul nostru și să între în stăpânirea celor ce nu au făcut nimic pentru noi și ne sunt de-a pururea dușmani?

Frați Români, nuva lasați amagiți de vorbele dulcege a le celor ce cutreeră țara. Nu vă lăsați împinși de gândul unei vieți mincinoase fără muncă. Neamul nostru nu e trândav, luați aminte fraților, dușmanii stau în pândă, să nu va însele chiar dacă cumva se lăbrăcă de ocazie porțue Romănesc.

V. Cătra.

VOR TRECE ANII...

Cu ură tânăra mândrie
-Vijetios ne-a despărțit...
Vor trece anii, și vom trece
Cu ei și noi, în asfințit...

Și zi cu zi, pe aceeași cale...
Mereu străini, mereu tăcuți
Ne vom trezi străini, copila,
Ne vom trezi necunoscuți...

Și poate, într-o zi de iarnă,
Când la un colt de drum vei sta
Un biet moșneag, din întâmplare,
Se va ivi în calea ta...

Și nu vei ști că cel pe care
Cu ură îl atungi acum...
Va fi moșneagul ce te — ajută
Să poți străbate greul drum...

Victor Eftimiu.

Din Războiul Desrobirii.

La rezervă, batalionul terminase transeele blindate, asezate în fața focului de lângă „Wald Café”. Prin aceste locuri, în timp de Pacea populația Sibiului își petrecea clipele cele mai plăcute, și tot prin aceste locuri armata română pe lângă petrecerea de toate zilele a războiului, mai primea bombardamentul artileriei, și al aeroplanelor, bine cryantat de măcăitul „jafei Mitraria” (mitraliera).

În ore de liniște, soldații, pescuiau din lac peste proaspăt, gătit „à la gabre”, adică fierț în apă sărată sau prăjit în grăsime. Din când în când mai cădea câte-o ghiulea în mijlocul lacului, vrând apă la vreo 15—20 metri înălțime, pentru că apoi s'a urmeze din rou pescuitul.

Patrulele germane li săcăiau din ve în ce mai mult, așa că noaptea vegheau, iar ziua stăteau gata de luptă.

lungwald-ul era ocupat de unitatea noastră, ce stătea la pândă în dosul rețelelor de sârna. În fața lor un drum, întrerupt de un poduleț pe sub care treceau pa-

trulele române asezate de malul unei viroage, când trecera la posturi. În amurg sașii erau asezate pe muchia unui platou la capătul acestei viroage, unde Ungurii, din timp de pace, săpaseră câteva tranșee.

În general trupele române erau asezate în apropierea podgăului de tragere maghiar, așa că toate distanțele fuseseră perfect reperate mai dinainte, dar exactitatea tragerii artileriei germane, nu adrobise într-o mîncă ocazii vitejilor luptători, al căror număr se împuținea însă și, de zi.

Săntem săși de-a arăta câteva lucruri, ce vor apărea și mai mult în evidentă, viteja dorobanșului român.

Terenul de pază al unei companii, în timpul aceluia era mai mic de 6 km., așa că în avânt posturi sașii erau postate la câteva sute de metri una de alta, din care cauză erau trimise patrule peste patrule cari, încrucisându-se, parcurgeau cel 6 km. și înapoi, în fiecare seară.

Din cauza aceasta înamicul se putea strecura cu mai multă ușu-

Comunism și patriotism

... Și va veni o zi când porțile raiului și ale iadului se vor deschide, când faptele oamenilor vor fi cântărite și răsplătite și răii se vor alege de cei buni. Și va fi nespusă bucurie și măgărnă în- tristare, iar porțile se vor închide în urma lor și închise războiul — vor în vecii vecilor.

Așa ne vorbește stova cărților dumnezeiești și glasul stovelor sfinte e glasul adevărului și a dreptății. Luați aminte, frați muncitori și țărani, și în toate faptele vieții voastre, gândiți-vă la adevărul acestor cuvinte, — și pătrundeți-vă de ele — nu vă lăsați ademenți de promisiunile făcătoare a celor care cu zămbetul bunății și a lăcrăi pe buze vă făgăduesc o viață mai bună și mai îmbelugată apore a vă aștrage de partea lor pentru ca după aceea, peste voi și prin voi, să se ridice deasupra voastră și să-și satisfacă ambițiile lor personale, acest unic și adevăratul scop al înamântătorilor lor. Nu uitați frați muncitori că aceia care vă înleamă la desorație și faptele rele, sunt stăpâni de dăbul cel rău și acei care vă săltuiesc să luați armele contra fraților voștri nu mai au născă săta în sufletele lor și au uitat și pe Isuși Dumnezeu.

Că aceștia, un pot să vă vrea binele, o puteți vedea și din aceia că, cei mai mulți dintre dășii dacă nu toți sunt străini de sângele și sufletele noastre romănești.

Aceștia sunt comuniștii sau bolșevicii care apar în fața voastră ca apărători ai dreptăților voastre pe când în fond ei ne urmăresc decât, sau satisfacerea intereselor personale, sau îndeplinirea intereselor patriei lor, restabilirea Ungariei vechi sau dezordinea și ruina țării noastre, ca astfel să se poată bucura de plăcerile răzbumărelor contra aceluia care l-au vădăvit de bucuria de a stăpâni și de a suga vîlaga unui popor străin, — de bucuria care au avut-o 1000 de ani cât timp vîlregia sorții ne-a ținut în ghiarele

lor, — nu uitați că azi dreptatea Dumnezeiască s'a pogorât pe plaurile Ardealului nostru și că datorită tuturor aceluia care simț romănește și omeneste trebuie să fie, de a fi apărătorii acestei în- lăptuiri a dreptății.

Dar vorba romănului; să stăm strămb și să judecăm drept.

Care este raiul pămăntesc pe care îl vād și îl propovăduiesc comuniștii, în realizarea ideilor lor de reorganizare socială?

Care sunt mijloacele prin care cred ei că vor putea ajunge să adocă fericirea adevărată între oameni?

Să luam câteva din aceste idei și mijloace propuse de ei, să le cercetăm și să vedem dacă s'ar putea aduceo îmbunătățire a lumii prin introducerea și realizarea planurilor lor.

Principalul scop al comuniștilor este realizarea egalității (parțială după unii, completă după alții) a oamenilor, nu în fața legilor și a lui Dumnezeu căci aceasta există încă de mult, ci o egalitate din punctul de vedere economic adică să nu mai existe bogați și săraci, conducători și conduși, patroni și lucrători.

Toți să fie deopotrivă de bogați și liberi absolut de a face ce vreau și când vreau. Mijlocul pe care îl propun comuniștii pentru ajungerea acestui scop este: să numere toate averile care se găsesc într-o țară sau în lume și suma lor să o împartă la numărul total al populației așa fel încât fiecare să aibă aceeași avere, aceasta să se facă prima dată prin o încercare de înțelegere pașnică între cei bogați și cei mai săraci iar în cazul când cei bogați ar refuza această împărțire a averilor să se provoace revoluția celor săraci, contra celor bogați și prin forță și asasiuate să se împartă averile. Dar există pe pământul acesta un singur om care să nu vadă și să nu înțelegă că neegalitatea între oameni este ceva natural, ceva

care a existat de când este lumea și care a fost, lăsață de Dumnezeu? Mai mult încă să crezi toată lumea aceasta în Dumnezeu și'n lat, și va fi cu neputință să găsești măcar două ființe despră care să poți spune că sunt aceleași din toate punctele de vedere. Unul e mai slab la corp decât celălalt; altul cu mintea mai înmănată și mai harnic de cât celălalt în fine, egalitate din punct de vedere nu poate să se s'apoi, dreptate omenască ar exista când cel harnic ca prisenel și cumpat care cu sudoare feței lui și a familiei lui și-a făcut o avere frumoșică din care să trăiască la vreme de bătrănet va fi nevoit să-și împartă această avere pentru a-i da celui care beiv și risipitor care tocmai din cauza aceasta nu și-a putut strânge avere din care să trăiască mulțumit?! De sigur că nu.

Pe de altă parte, oameni buni viață fericită va fi aceia în care nu va mai exista familia? Căci comuniștii fac din fetele și nevestele noastre ale tuturor, o proprietate comună spunând că, femeia nu mai poate fi numai a unui om și tuturor, înlăturând „lanțul sclăviei casnice” cum numesc ei „casnicia”? După planurile comuniștilor copii nu vor putea fi creșuți de părinții lor ci toți vor strănși la un loc, și cei buni și cei răi și vor fi creșuți în comun de către stat pentru a face din ei, toți, numai muncitori brațele căci zic comuniștii, care nu muncesc cu brațele nu sunt folositori societății. Iată de câteva din principalele idialuri comuniste și din ce cred ei că va fi fătura fericirea societății viitoare.

Iată dar cum acești oameni vreau să distrugă toate fructele strădănuințelor voastre de o viață agonisită prin muncă și cumpătare pentru a le împărți aceștia ca toată viața lor au lenevit și și-au risipit banii prin crășme. Iată cum familiile voastre vor fi sfărâmate, femeile și fetele voastre vor fi ale tuturor.

Dar pentru a vedea și mai bine cumpăta nenorocire ce au adus în lume această bandă de criminali care se numesc comuniștii

rită până la lăta posturilor, și căle odată ajungeau chiar la rezervă. Dar dorobanțul veghea, și în fiecare seară prindeau câte 20—30 de prizonieri.

Într-o dimineață, o companie germană se pregătea să treacă prin viroagă. Comanda, companiei 11-e; ordoana Oetu, cu un pluton să se strecoare prin viroagă, și ocupând stînga și dreapta ei, să facă față cutezătorilor.

Când germanii se pregăteau să treacă Cibinal la estrea din Turmisor, s'a deschis un foc repede alinduri să se ascundă în sat, de unde deschiseră foc de aramă și mitraliere. Artileria Germană făcea risipă de ghiulele. Cum sărea câte un soldat, arunca 3—4 ghiulele după dănsul.

Mortierele, cântau răgușit, trei tunuri de 57 m. m. scripau obraznic.

Față de focul lor nemilos, soldații români nu aveau nici macer mîși de apărare ba și mai mult, nici chiar stopeți.

Dar și un mușurii e câte odată un bun apărător, și în lipsa lui majoritatea dintre luptători, scormoneau pământul cu baioneta lor. O scrija rani pe igrău, în picior. Un glonț găuri pieptul unui soldat de lângă ofițer, care își scoase mantaua și se trântise pe la. Un sergent îl chemă să-l arate cum printr'un lumăis, al păduriceii, se scurgea înamicul spre Orlat.

De abea se rostogolise până la sergent, când ghiuleaua făcui explozie lângă el, căzuse drept în manta.

Ofițerul era grozav de măhnit că „jafa Berta”, îl sălește să treacă de frig până va găsi o altă manta.

Coloana înamică se scurgea tăcut, până ce focul pușcașilor romăni o risipi ca pe potârniche.

Soldații ardeau de mîncă că ne înaintau să-i treacă prin baioneta bombardamentul li enervase, iar foamea li necăjea.

Munșii cerută nu mai sosea, și o încordase dela 5 dimineața până la 4 după masă nu era puțin lucru.

În urma lor, șoseaua era barată de focul înamic. Chiar în caz de retragere pe acolo era greu de trecut, mai ales că și gura viroagei la poduleț, era cumpăt de bătută.

De odată, prin fața Romănilor, urcând de abuzălia ridicătura de pământ, apăru gornistul, Păun. Expunându-și viața, trecând prin fața focurilor înamice și ale Romănilor, adusesse un ordin pentru ofițer.

Trebuiau să se retragă în timpul cel mai scurt, spre punctul inițial de plecare. Să se retragă? Dar pe unde? prin focul de baraj?

Era o imposibilitate aproape.

Atunci ofițerul dete ordinul ca toți soldații dându-se de-a prestegală să se retragă la 100—200 de metri înapoi, până aproape de

locul unde ajungeau spărtur ghiulelelor din focul de baraj, junși acolo strigă:

— Pân'la creastă, năvăliți: ură! Vaia valea de uralele lor, ca nu se sfărșira nici când ajungea în capătul creștei. De pe brîncă nu mai încetau cu sălbaticul lor, ură!

Focul înamic se îndesi. Artileria germană, bănuind că românii vor atacă tunșorul, schimbă vechiul obiectiv, bombardând de data a ta fața platoului, și deschizându-l viroagei, să oprească atacul înamincilor.

Ca focul de baraj sălăbindu-se în spate și crescând în fața, și al clipi, soldații săriră în viroagă unul după altul sub supravegherea ofițerului, ce ramăsese cel de urmă pe poziție, Eit! tăsneau 190 de metri spre câmpul de lădmare, ghiuleaua făcea explozie la 100 de metri în urma lor, urmăriți de statul ucigător al germanei. Berta, ajunseră la capătul la ora 6 p. m. inselaseră pe înman, dar pieriseră patru dintre lor!

Companiile fuseseră reduse la focul dușman, în urma atător lupte. Atunci s'au umplut golurile cu dispensații, cari nici arma și stăruie s'o încarce... Se făcea construcție cu-ei în tranșee sau rezerva batalionului. Aproape de Sibiu descoperiră o stupărie unde veneau și Romăni și Germani. Cum se înțelegeau, nu se știa dar după-ce luau fiecare câte

gândiți — va la preinsul "Rai" comunist în care se sbate Rusia de 3 ani de zile.

În această țară atât de mare, puternică și bogată altădată, astăzi, în fiecare zi mor de foame și asinași sute de mii de nevinoși peste care au ajuns stăpâni această hordă de tâlhari care când s'au văzut cu pnterea în mână au supt din bietul popor tot ce acesta a putut agonisi prin muncă cinstită ani de zile, sub pretextul că interesele generale o cer. Astăzi oamenii mari ai Rusiei, cum este de ex. Maxim Gorki, cerșesc un colț de pâine de la foștii aliați pentru pravoslavnica, dar nenorocita Rusie care moare de foame.

Nu mai există azi în toată Rusia un singur Rus care să nu blesteme ceasul când a avut nebunia să creadă că prin comunismul lui Lenin și al lui Troțki se va putea aduce fericirea în Rusia.

Nenorocitele noroade ale nemărginitei Rusii se zburdă azi în ghiarele mizeriei și a morții și fiecare mort sau ucis, în ultimile clipe, blestemă din adancul sufletului său chinuț pe aceia care au adus pierzarea Rusiei Lenin, Troțki și țovărășii lor. Și dacă azi comuniștii mai sunt stăpâni în Rusia, aceasta e datorită numai cruzimelor, crimelor, asasinatelor cu care înțeleg ei, că trebuie guvernată această țară.

Șacum iubiți cititori când ați auzit acestea spuse prin peana unui om pe care nu-l cunoașteți dar care vă asigură că nimic altceva nu va îndemna să scrie aceste rânduri decât a nemărginită dragoste față de voi, iubiți muncitori țărani, și față de țara aceasta de sângeră și moartea dintr-o parte dintre frații noștri, opritivă o clipă și vă gândiți dacă trebuie să mai stați un moment la îndoială înainte de a huli pe aceia care plăci de alții vreau să vă pângărească sufletele cu propagande comuniste de orice natură. Nu uitați că frații și pariții noștri au murit prin toate văgăunile munților și pe toate câmpiile țării acestia ca se împlinescă voința lui Dumnezeu, — idialul nostru al tuturor — România mare de azi pentru a ne-o lasă moștenire.

Iar dacă ei au trebuit să moară pentru fericirea noastră, ar fi un păcat strâmtor la cer dacă noi ne-am lăsa țara în ispită de câteva dihuri rele și am pierde această sfânta moștenire — România mare.

Întăriți va și în armați — vă sufletele luminați — vă și îmbogățiți vă miutea prin câștig și nu uitați că morții diu morminte și Dumnezeu din cer vă cere să va îndepliniți o datorie sfântă față de ei și față de copiii copiii voștri, — apărarea dusă până la sacrificiu vieții — apărarea de cel rău, firiștea și înterirea României mari.

Și acel ce se vor închina în fața cuvântului lui Dumnezeu și va ști să-și apere de cel rău o moștenire pe care Dumnezeu a voit s'o aibă, acesta și numai acesta se va putea bucura de mila dumnezeirii.

Ștefan I. Paul.

Humorul în războiu

— 1916—1919 —

de Radu Rosetti

Galati 21 Septembrie 1916. —

În lagărul de ostateci, Kremer, fostul director al hotelului Carol din Constanța.

— D-ta, aici?!

— În loc să conduc hotelul Carol, conduc hotelul... Ferdinand. face haz de necaz, bietul om.

22 Sept. 1916. — La liceul Alexandri, transformat în spital, un convalescent istorsește cum a scăpat de la Turtucaia, în pielea goală. Când a ajuns la țarm, s'a rugat de-o femeie să-i imprumute o fustă. Așa s'a prezentat comandurii București unde i s'a improvisat în grabă alt echipament.

24 Septembrie 1916 — O „sistriță” rusă vrea să cumpere o sticlă cu cognac de la Sure. Un tânăr sublocotinent, văzând că nu se înțelege cu patronul, intervine:

— Vous desirez Made moiselle?
— No Mamazell.
— Vous etes mariée?

— No mariée, mais madame...
Și interesanta convusație urmează...

Tot acolo, la un aperitiv, un soldat român bine dispus ciocnește cu un rus:

— Noroc „tovarăș”!
— Niet tovarăș, proficetor, răspunde soldatul țării, pe-atunci încă mândru.

25 Sept. 1916. — Pe stradă, un ofițer de la comandură face observație camaradului Deleanu, care vine echipat de la Paris, unde și-a întrerupt studiile.

— Uniforma D-tale un-i reglementară.

— Eu mă duc pe front, și pot să mor și-așa, răspunde ostașul indignat, — și „învăritul” nu mai ripostează.

Onești 5 Octombrie 1916. — Un aeroplan. Nu mai sperie pe nimeni.

— Mă, uite pasărea pe cer! strigă un soldat, altuia.

— Vezi să nu se ouă pe tine, e tot ce răspunde poznașul.

Nu mai în minte locul și data

— Ordin strașnic să nu care cumva să fure ceva soldații, că răspund ofițerii. Da țigan fără ciordeală căm greu. Și unde credeți că i-a trântit prin cap unui „muzicant” să ascundă prada? În toba mare!

Când a dat ordin capelmaistrului să cânte orchestra La arme, și-au început gănele speriate de bețele toboșarului să se sbată pe burta țiganului, colonelul a răs cu-atăta poftă... că la iertat.

„Pe frontul Averescu” Provinciile lucrează pe specialități, istorsește un căpitan. Toțmai ne pregăteam să dăm o luptă corp la corp, când ce să ne pomenim cu oltentii lui Averescu, mai toți zarzavagii și pepenari.

— „Pe tăete” domnule capitan?

— „Pe tăiete” băeți.

Și au tăiat în carne vie. (Inedite, din carnetul locotinentului de rezervă).

Radu B. Rosetti

DIN UMBRA

Nu m'ai iubit? Dar n'am cerut iubirea.
Nimic din înflorirea unui dor,
Din aurul ce'mprăstie zimbirea
Oprind din drumul lui pe trecător,
Nimic din calzii dragostei fiori,
Nici sărutări, nici cântece, nici flori!

Ci doar să te privesc când treci senin
O undă călătoare de lumină,
Pornită dintr'o stea, să'mpodobească
Pe lume, o făptură omenească...

Eu, nezărit, în umbră și tăcere,
Ca un drumeț ce stăraie'n popas,
Să-mi odihnesc povara de durere
La freamătul sglobiului tău pas,
Să sorb adânc din liniștea divină
Cascada revărsării de lumină
Eterna primăvară ce adie
In glasul tau, aripi de armonie,
Un vis de foc în ochii de smarald!

Și raza-ta adânc să mă pătrundă,
Să simt de-apururi sufletul meu cald
Și cugetarea caldă și fecundă...

Nu te-am iubit căci nu ți-am dat iubirea,
Nici lacrima, nici plânsul, nici zâmbirea,
Nimic din dulcii dragostei fiori...
Nici sărutări, nici cântece, nici flori...
Căci, nezărit, în umbră și tăcere,
Asemeni cu parfumul dintr'o floare,
De ți-am cerut din ochi o mângăiere,
Iubit-am visul, nu pe visătoare!

Corneliu Moldovanu.

figure, se salutau, și ajunși la 100 de metri unii de alții, începeau înpușcăturile, aducând apoi la companie, coifurile germanilor rânjiți sau omorâți de ei în luptă.

II.

Artileria Românilor primise ordin să nu bombardeze Sibul. Cu ochii liberi se putea vedea puzderia de înamici ce se concentrău acolo Bateria asezată în poziție în linia întâia, fierbea de mânie.

Și cum în Turnișor spre amurg, trupele Germane înaintau mereu, artileriștii deschiseră focul.

Le arătarăm vre-o 4—5 cuiburi de mitraliere și în special aceia din turla bisericii. Din două ghiulele turla fu găurită, și mitraliera germană, amuși. Acelas lucru pătră și mortierele ca și turelele nemților.

— Până nu dau foc cuibului lor, nu mă las”, zise... tunerul, și în mai puțin de-o jumătate de ceas, pozițiile lor fură luminate de focul din sat...

Vălbătăile se ridicau furioase, în ciuda germanilor cari forfoteau de colo până colo.

Niciodată nu simțeau Românii mai mare bucurie, ca atunci când auzeau tunul românesc bătând lângă ei! Un soldat nu a apărut în timpul nopții, toți stăteau de veghe, ca nu cumva inamicul să pătrundă până la dânsul...

A doua zi corp 11 din 2 Inf. trecea la Răsinari în rezervă, fiind

schimbată de-o companie din Reg. 1 Grăniceri. După o lună de zilnică încordare, schimbarea asta le înșeninasă fețele.

De abea dacă ajunseseră în sat, când se primira ordin pe la 2 noaptea să pornească spre Poplaca. În zorii zilei dealul Cloare fu ocupat.

Inamicul bombardea c'o violență de nedescris. Ore întregi bătea numai cu 210. Bubuiturile erau asurzitoare, și nesfârșite. Fiind vale în apropiere, ecoul îndoia sgomotul spărtării obuzului. Ghiulelele cădeau unele lângă altele încât unind gropile puteai face un sanț adânc de câțiva metri.

Aeroplanele germane umbrau să descopere artileria română, ascunsă sub crengi de copac.

Din când în când bombele cădeau fioroase, peste soldați.

După masă compania primi ordin să atace flancul drept al dusmanului, venind în ajutorul Bat. IV. Lupta era în tot. Bat. IV. întărit la centru de-un batalion de grăniceri primise la contra atac.

Compania eăzuse la timp în flancul germanilor. Lupta corp la corp începu. Pornise dorobanțul plin de avant cu gura deschisă, răcnind. Nervii erau întăriți de ură, și soldatul n'avea altă grijă decât să împungă sau cea ce mai des se întâmpla, să isbească cu furie în capul dusmanului, cu patul armei. În lupta corp la corp nu e timp să te mai aperi, ei lovești!

Sângele și morții nu-l mai impresionau, șueratul gloanțelor nu-l mai aud.

Românii porniseră cu atăta furie că germanii zăpăciți și sdrobiți o luară la fugă. Și lucrul acesta se întâmpla oridecâte ori Români, în lipsa de gloanțe, porneau la boianetă. 6 Km fuseseră dați înapoi.

Câmpul și pădurea erau presărate de cadavre...

În luptă soldații se încălziseră, dar frigul începu să-l simtă mai târziu. Și cu cât noaptea se lăsa, cu atăta mai mult frigul rângea mai nelămurător.

În furia luptei, toți rămăseseră în bluze, alți și bluză și o lepadaseră să fie mai ușori, acuma însă de frig, jucau bătând pământul.

Văzduhul gemea de vaiete.

În durerea lor, luptătorii fraternizau.

La doi pași se auzi un oftat adânc, urmat de geamăt. Pornii spre rânit...

— Cine-i?

— Eu... se auzi. Un eu plin de durere, un eu pierdut aproape.

— Ce-i camarade? Îl întrebă ofițerul.

— Mor, frate... mor.

Îl mângăie fața. Fiorii morții se topisera pe ea... Căută să-l încureze, înzadar, rânitul simțea prea bine sfârșitul.

— Camarade... sopții rânitului ascultămă... Sânt grănicer... Sânt Todor al lincăii... de ar întreba de mine, să spui că am murit pen-

tru țară... făcându-mi datoria... Ce frig e camarade!

Ofițerul își desbracă mantata și îl acoperii... De geaba... e frigul morții.

Din când în când ofițerul mai da pe la grănicer... sufla din ce pe ce mai greu. Ultima oară Pa auzi horecând... Îl strigă, de geabă; El mai deschise odată ochii, ca și cum și-ar fi luat un ultim rămas bun, de la viață, și se stinse în brațele ofițerului.

Memoriei tale viteaze luptător, închin această povestire!... Și în ultima clipă, tu n'ai uitat, că viața te fusese dată, pentru scumpa ta Patrie... Dumnezeu să te primească, erou, în rândul celor drepți și mari!

A doua zi, compania fu din nou chemată spre Poplaca.

La prânz; erau în spatele satului.

Germanii, drept pedeapsă că sătenii, ajutaseră pe Români, bombardează satul dintr'un capăt în altul, aprinzându-l.

Artileria schimba poziția. Trupele primiră ordin de retragere.

Trecând prin Răsinari, îi întâmpină un Român:

— Plecați, fraților? Dar pe noi cui ne lăsați?

— „Să n-ai grije — îi răspunde ofițerul, mâine, nevom întoarce mai aprigi, și atunci nici urgia Domnului, nu ne va-clătina din pământul Ardealului.

Al nostru a fost, al nostru va fi pe vecie. Nu desăvârșii bătrâne, căci noi ne vom reînnoare...

— Să vă audă Dumnezeu.

— Așa-i soarta luptei, bătrâne.

„Prin credință vom învinge”, mai zise îndepărtându-se. Ofițerul se minuna singur de unde mai găsea atăta suflet să încurajeze pe alții, când poate el singur avea în clipa aceea mai mult nevoie de încurajare. Situația era grozav de critică. Respingeau dușmanii și cu toate acestea erau nevoiți să se retragă. Deși învingători, erau învinși pentru că nu aveau nici miile de tunuri și nici efectivul lor. Pe-o divizie cu efectiv redus, tăbărase dusmanul cu 8 divizii... Tot ce se făcea de el, era numai cu sufletul, cu pieptul — ce se isbeau de mitralierele lor nemărate, și de tunurile lor de diferite calibre.

Trupa pornea tăcută spre Cisnădia. În fața lui mai rezistară o zi întreagă și a noapte. Soldații nu mai primiseră hrană de câteva zile. Din cauza intensului bombardament nimeni nu se mai putea apropie cu folos de linia luptătorilor. Ghiulelele cădeau și din fața și de pe flancuri. Tunul românilor amușise, și soldații nu mai aveau altă dorință decât să moară sau să pornească la atac, numai în el mai aveai încredere.

În ploaia de gloanțe și șrapnelo se împărțea acuma pâine la soldați.

DIN ISTORIA NEAMULUI ROMÂNESC

Voivodatele românești

Nimic nu dovedește așa de bine stăpânirea noastră pe întreg pământul românesc, încă înainte de venirea Maghiarilor, ca existența voivodatelor românești în Dacia noastră. Instituția (intocmirea) această administrativă eră așa de înrădăcinată, încât pe întreg teritoriul stăpânit de regii Ungariei ea a fost păstrată până la sfârșitul secolului al șaptesprezecelea (1690) și anume numai în partea de răsărit a Țării-Ungurești, adică în Transilvania și părțile vecine dela apusul ei, adică unde au locuit și locuiesc Români.

Cel mai vechiu cronicar al Unguriei, notarul anonim (cu numele nespuse) al regelui Béla spune lămurit, că la venirea acestui popor s'au găsit în Dacia superioară următoarele voivodate:

1. Intre Tisa, Someș, Muraș și Munții-Apușeni eră voivodatul lui *Menumerut* (desigur eără un nume pocit de Unguri). Arpad îi trimise vorbă să-i dea înapoi partea dinspre Tisa, care a fost stăpânită de strămosul său, de Atila, regele Hunilor. S'ar părea, că acestea sunt basme, dar din cele spuse în numărul trecut al acestei foi, gazete știm, că dupăcele spuse în epoea germană *Nibelungenlied* într'adevăr a existat un *duce*, adică voevod al Românilor, care a venit și el cu șaptesute de Români la munta lui Atila.

Centru acestui voivodat a fost Bihorul de azi.

2. Al doilea voivodat din timpul venirii Maghiarilor a fost în Banat până înspre valea Hațegului, având în frunte pe voevodul *Glad*.

Voivodatul acesta a dăinuit

Veniseră vre-o câțiva cu sacul și spânare, târându-se pe pântec și apropiu de transec, aducându-le pâine și gloanțe. O ordonanță după 2 zile de absență, îi găsi pe ofiter.

Zării, pe soldat târându-se și ciulind urechile, și privind cerul după ghiocele.

— Ce! Soarece? Il întreabă ofiterul.

— Bine, să trăiți răspunse...

— Ce se mai ajude?

— De... cam prost. Dar Dv. și mâncat?

— De 2 zile nimica.

— Nici eu... v'am tot cătat... mâncat?

— Mi-au adus pâine, zise.

— Pui mâncat?

— Pui? dar de unde?

— Am eu... Știi Dv. puț pe cari mi l-ați dai să-l mănânc acum 2 zile, l'am păstrat... M'am gândit c'o să aveți Dv. nevoie de el... Eu sânt mulțumit și cu mine.

Au împărțit piciorul de pui, fră-

până spre vremea lui Ștefan cel sfânt, întâiul rege creștin al Ungurilor.

3. Al treilea voevod din timpul acela stăpâna partea de meazănoapte a Ardealului și până prin Maramurăș. El se numia *Oel* și a murit vitejește în lupta cu năvălitorii unguri comandați de Tuhutum, care a rămas apoi el voevodul Românilor în aceasta parte a țării noastre.

4. În cronica ungurească (scrisă de alimateri latinește) a lui Simion Kezay se aminteste în Ardeal, dela Muraș spre meazăzi, un al patrulea voevodat, care pe timpul lui Ștefan cel sfânt eră încă independent. Voevod stăpânitor eră *Chean* (Călanu).

De sigur, că și în România din partea de meazăzi și răsărit a Carpaților (*Moldova și Muntenia*) au fost voievozi români încă înainte de venirea Ungurilor. Pentru timpul acela vechiu lipsau însă documente și cronici, așa că nu cunoaștem pe nici unul cu numele. Abia din timpul regelui Béla al IV-lea al Ungariei, anul 1251, avem întâiul document, care pomeneste de voievozi români, unul *Litovoiu* în dreapta Oltului, celalalt *Seneslau* în stânga Oltului (ținutul Argeșului). Se mai aminteste apoi de un voevod *Thocomer*, iar urmașul acestuia, *Basarab* bate la 1330 pe Carol Robert, regele Ungariei, care tot mai cerea ascultare din partea de meazăzi a Carpaților. Acest voevodat, numit *Țara-Românească* sau *Muntenia*, câțva timp și *Basarabia*, după numele dinastiei, române independent, mai târziu tributuar Turcilor.

Cronicile vechi muntenesti amintesc și de un voevod

taște... și devotamentul soldatului îi dăde curaj.

— Să trăești Soarece, zise ofiterul și acum dăte la rezervă.

— Cine? Eu? răspunse ordonanța... să plec? căci ofiterul meu e în luptă? Nu plec să mă și omorâți.

După prânz, plecară. La esirea din sat ofiterul zări în pragul unei case, o copilă plângând. Era sămana „Heilige Maria.” Țărani și țărance urmau trupele românilor, de frică să nu rămână din nou pe mâna Ungurilor înând drumul spre regat... iar soldații rămăseră în câmpia Sadului. Era a III-a zi de luptă. Nu stătura ca un ceas, că lupta, începu din nou.

La primul atac, căpit. Alex Popovici căzu rănit la piept. Căpit. Mutu și Ciulei, căzură... Cerul se în norase... și furtuna se apropia, amintând o luptă cumplită, plină de disperare, lupta dela Sadu.

Angelo Stătescu.

1) Vezi No. 7 din „Cultura Poporului”

Negru-Vodă sau *Radu Negru-Vodă*, care a trecut dela Făgăraș munții și a unit micile voevodate românești din partea de meazăzi a Carpaților întemeind astfel Țara-Românească sau Muntenia. Istoricii noștri, din lipsa de documente, nu au putut încă stabili, când a trăit acest voevod și care va fi fost numele lui adevărat. La tot cazul, legenda lui *Negru-Vodă* dovedește unitatea națională și în aceste vremuri de frământare ale neamului românesc.

În Moldova se aminteste în cronicile rusești de un voevod *Ploschina* (Ploscan?), care comandă, la 1224 pe Bărlădeni (Brădnici). Din documente e cunoscut apoi voevodul *Dragos*, trecut din Maramurăș în Moldova, și fiul său *Sas*, amândoi ascultători de regele *Ludovic I* al Ungariei. Lui *Sas* îi urmează voevodul maramurășan *Bogdan*, care se face independent.

Dupăce regii Ungariei au ajuns să stăpânească întreg ținutul, care formă până în anul 1918 Ungaria, rostul voevozilor din Transilvania, Banat, Crișana și Maramurăș se schimbă. Înainte de cucerirea ungurească, voevozii români erau căpeteniile independente ale unor ținuturi mai mari, având ca ajutoare pe cnejii sau judecii români. Acești voevozii erau ca și niște regi mai mici. După cucerirea ungurească, lucrurile se schimbă. Regii Ungariei lasă și mai departe pe voevozii români, dar acum numai ca slujitori ai regelui, având să strângă, în timp de pace, birurile, cari se cuveniau regilor, să judece în procesele dintre cneji și să comande, în timp de războiu, trupele de Români. Din documente vedem, că mulți dintre ei primeau pentru vitejile lor dovedite în războaie daruri de moșii și titlul de nobil unguresc, ceea ce îi rupia cu timpul dela trupul național românesc, ei fiind siliți să se facă romano-catolici, dacă nu voiau să-și peardă titlul și moșiile. Trecerea la legea străină însemnă însă și maghiarizarea lor. În modul acesta, cele mai vechi și mai frumuse familii românești s'au pierdut pentru neamul românesc îngroșând pătura stăpânitoare a dușmanilor noștri și făcându-ne prea adeseori mai mult rău decât nobilii venetici de alt neam pripășiți pe pământul nostru.

După ajungerea sub stăpânirea ungurească, un timp oarecare numărul voevozilor români crește, mai ales pentru că voivodatele se împart între moștenitori. Aceste voevodate românești dispar încetul cu încetul, căpeteniile lor contopindu-se în nobilimea maghiară, unii din ei luau și

numele de *comes* (comite).

Voivodatele românești, cari au rămas cu o întindere mai mare timp mai îndelungat, au fost al *Maramurășului*, unde găsim amintiri pe *Dragos*, *Dragu*, *Balc*, *Bogdan*, *Balița*. Uneori regele Ungariei numea peste Maramurăș și un *comite regesc*, ungur, dar alături de acesta eră totdeauna și voevodul român.

Un alt voevodat român eră al *Amlașului*, între Sibiu și Mercuria, cuprinzând deci „Mărginimea de azi. Acest voevodat sau ducat eră de multe ori stăpânit de Domnul Țării-Românești.

Un voevodat mare eră al Făgărașului, numit chiar *Țara Făgărașului*. Și ducatul acesta eră stăpânit de mulțorii de Domnul Țării-Românești.

Un mare ținut deosebit a format, până la cucerirea lui prin Turci, *Banatul*. Căpetenia acestui ținut nu purta însă numele de voevod, ci cel de *ban*, de unde și numele Banatului.

Unii bani se numesc însă și voevozi, cum a făcut *Nic Stoica* la 1505. Uneori erau și doi bani deodată, ca la 1452.

Mihai Cioșma și *Petru Dăciu*. Banii acestia erau Români, dar și Unguri, mai ales că regele îi numea. Voievozi români erau însă și în ținutul acesta, căci într-o vreme se amintesc patru voevodate românești (al *Lugojului*, *Itvinizului*, *Mănăstureului* și al *Ciochei*) și nouă voievozi.

Voievozi mai mărunți sunt amintiți în documente începând din veacul al 13-lea.

La 1263 e amintit voevodul *Ioan* în *Beiuș*, și acelaș an „Țara Năsăudului”, care și ea trebuia să-și aibă voevodul ei, la 1326 *Neagul* din *Hodos* (Bihor), la 1335 *Bogdan*, fiul lui *Micula*, chemat de rege în Banat (se vede, că eră în Țara Românească), la 1345 papa *Clemens* al șaselea adresează scrisori mai multor voievozi români, cari au trecut la catolicism, la 1364 regina *Elisabeta* cuncea obstei Românilor din *Bereg* să-și aleagă voevodul lor, cum fac și Români din Maramurăș și din alte părți, opreste totodată pe cetățenii de altă limbă și pe „oaspeți” (Sași colonizați și acolo de *Andrieu* al III-lea) să judece pe Români; căci acestia pot fi judecați numai de voevozii și cnejii lor; *Ladislau Moga* de *Bolea*, care apare mai târziu sub numele de *Bolea* la *Cristior* (*Zarand*); *Ladislau*, „credinciosul Român”, fiul lui *Mușat* de *Aimaș* (în timpul lui *Ludovic*); la 1383 *Balc*, voevod de *Sătmar*; la 1388 *Ioan Românul* (*Olochus*), strănepotul voevozilor *Balc* și *Drag* din Maramurăș; la 1385 *Ioan*, fiul lui *Stimion*, fost *ban* al Media-

sului (în jud. Sătmar); la 1446 voevodul *Moga*; la 1450 *Nicolae* din *Oărbăul* românesc (jud. Cojocnei), care primește în dar mușia Țării românești cu condiția să facă serviciu militar la castrul *Gilda* (jud. Cojocnei); la 1548 *Tonța*, în comuna *Roștoș* din districtul *Chioarului*.

Locuitorii din Slavonia dintre *Drava* și *Sava* erau pe vremuri toți Români,*) de aceea Slavonia se și numea *Valahia* (România) încă spre deosebire de Muntenia, care eră *Valahia mare*. Acești Români sunt amintiți la scriitorul grec *Kekavinos* încă din secolul al unsprezecelea. Ei stăteau sub voievozi, cari stăpâneau și în Banat, de aceea se laudă Sărbii, că ei ar fi avut Banatul nostru românesc. Și după anul 1600 e amintit în documente un voevod român din Slavonia, care se intitula *Nicolaus Vayvoda Valahorum*.

Dupăce au ajuns regii Ungariei să stăpânească întreg Ardealul, și-au numit locșitorii, pentru cari au păstrat tot numirea românească de voevod ungurește *vajda* (*valda*). Voievozi de acestia numiau uneori câte doi, pelângă cari erau și vicevoevozi. Funcțiunea acestor voievozi regești eră ca și a celor români, numai că puterea lor se întindea peste întreg Ardealul, afară de *Săcuime* și *Pământul regesc*, unde locuiau, pelângă Români, și Sași.

Regii Ungariei nu prea aveau încredere în voevozii lor ardeleni, de aceea nu le-a dat administrația întregului Ardeal, afară de aceea îi schimbau des. Nici nu e mirare, căci arareori acești voievozi umblau cu gândul să se facă independenți, ca d. e. voevodul *Ladislau* (*Vlad*) la 1301, apoi *Ioan* de *Sângiorgiu* la începutul domniei lui *Matia Corvinul*. Se vede, că în o parte mare a stăpânitorului Ardealului, chiar unguri, domnia simțământul, că legătură Ardealului cu Ungaria e nefirească. De altminteri întreaga istorie a Ungariei e mărturie, că Ardealul și-a avut totdeauna autonomia nefiind niciodată contopit cu Ungaria. El s'a putut contopi, după sfânta dreptate, numai cu România.

După anul 1526, când s'a prăbușit regatul Ungariei la *Mohaci* și a ajuns sub Turci, Transilvania și-a căpătat Domnitorii ei, numiți tot voievozi, cari platiau, ca și voevozii români din Moldova și Muntenia, tribut Turcilor.

Victor Lazăr.

*) Croații le zic la Sărbii din Slavonia până în ziua de azi *Vlahi* (Români), iar reșgia ortodoxă o numesc *valahă* (românească.)

Sacrificiile făcute pentru realizarea „României Mari”

— Năvălirea bulgară din 1916—18, în județul Tulcea —

S-au constatat 205 torturați pentru a fi jefuiți. Au murit din bătaie 112. În Bulgaria s'au deportat 1484 Români tulcești, din care peste 500 nu s'au mai întors, au murit pe acolo. Mulți din deportați au fost ridicați cu carele și cu vitele. Cu totul s'au pierdut prin Bulgaria, par'că nu fi avut apă, nimic nu se știe de urma lor.

Lucrul la tranșee, făcute fără nici un scop tactic, era unul din instrumentele de tortură foarte de întrebunțat de armată și de Bulgari localnici împotriva noastră.

Orice Român, fără deosebire de etate și de sex, era obligat să scape zilnic aproape 5 m² pe vreme de iarnă, goi, istovii de puteri, chinți de foame, și fără adăpost pe timpul nopții. Era o fericire, dacă se găsea prin apropiere vre-un coșar. Și val de nepotrivită care nu și termina lucrul. Era bătut până la moarte. Nu erau puține număr cazurile asemănătoare căsătorii Gheorghe, de 11 ani, și văduvei Varvara, nepu din bătaie, care a fost arșorită în tălă, pentru că n'a săpat atât cât lăsa porunceise.

Femei, bătrâni și copii, erau aduși pe jos dela câmpurile mari, la lucrări de tranșee pe viscol, numai în scopul de a-i extermina.

Pe lângă la o murghe a județului, erau ridicați și copii ajurea.

Așa s'au vădușat, dela un capăt la altul al județului, timp de doi ani, convoinți de penerocții, răsturnări și avuții, luată prada jafă, despărțindu-se băieții de femeie, copil de mamă, bătaie și înțocro și fără speranță de a se mai vedea vreodată. (A se vedea tabelul atrecităților bulgărești, turcești și germane).

Nici bisericile n'au scăpat neprofănată și nepângărite de sălbăciea bulgară împănă până la păgâdam. Unora din ele li s'a dat foc, altele au fost distruse, foarte multe întrebunțată ca grajduri, sau chiar pângărite.

S'au acos ochii sfinților, iar vestimentele și odorele bisericilor au fost luate de cei ce au fost în stare să fure până și altarul cu moaștele Sf. Dumitru dela Mitropolie.

Biserica catedrală din Tulcea a fost înconjurată cu un zăuț adânc, săpat numai în scopul, că doar i se va slăbi temelie și nărua zidurile. Cu o vădită răutate, și urghinire vre un principiu tactic, au pus să se sapa pământul în împrejurul unei biserici apăsată în mijlocul orașului și înconjurată de câștiri. Aveau Bulgarii tulcești de gând niște socoteli vechi, între acestea stănt locaș și biserică bulgară, încă dupe timpul dominației otomane și gâziseră momentul să le răfuiască acum.

Mai fericii au fost preoții deportați cu tot tratamentul rădăbabil pe care l-au avut în Bulgaria, domnia prin grajduri și tranșee de-a se bulgur, un băieț foarte plăcut și la gust și la vedere, dar foarte mult agăsat de Bulgari.

Va de preoții s'au, din fericire puțini la număr. Simion Pot, preot din Măcin, a fost torturat pentru lungă, în urmă decapitat. Pe șosea lui, Dămnica, soldații bulgari au săpat o de gât cu o sâmbăntărie de pământ și au stat o săptămână să-l săpată cu gunoși și apoi s'a dat via satului să le îngroape.

Preotul Constantin Trofimescu, din Kucuk-Kioi, a fost torturat pentru lungă, apoi sădit.

De rușine, a nebunit, apoi a murit. Preotul Dumitrescu, din Nicolșel, a fost dat afară din casă, pentru a-i se necinși preoteasa.

Administrația pretutindeni era bulgară, funcționarii erau numiți dintre localnici. Câte suferinși și câte umilinți au avut de îndurat Românii dela acești prigonitori ai neamului Azi trăese printre noi, ne sfidează prin averile lor adunate din jaf și prin atitudinea lor dășmănoasă și impertinentă.

Limba românească nu era îndădută nici în șoaptă. Cine ar fi îndrăznit să ceară alimente în românește, putea foarte bine să moară de foame. Bulgarul nu cunoaște ce e îndurarea.

Școlile și liceul au funcționat cu profesori aduși din Bulgaria. În Tulcea au năpădit toți învățații bulgari, care prin scrieri apocrifice căutau să convingă lumea, că istoria Dobrogei se începe cu năvălirea bandelor lui Asparuch, dela sfârșitul veacului al VII-lea, dincolo de care provincia noastră, par'că s'ar fi afundând în întunericul barbariei, ca și cum o civilizație romană de 7 ori seculară, nici n'ar fi existat.

Valul lui Traian, cu numele acesta consfințit de istorie și de tradiție, văzut prin prisma savanților bulgari — ce împerechieră nepotrivită de cuvintel — este valul lui Asparuch și câte alte aberațiuni de acestea istorice.

Sunt indeobște cunoscute subiecturile dela congresele panbulgărești ținute la Babadag, și la care au luat parte în majoritate bulgari tulcești, care încredințau administrația noastră, că nu l'a îmbogățit îndeajuns prin legile ei protectoare străinismului, vitreg și de sentimente și de suflet.

Sub raportul economic județul Tulcea stă și mai rău, și vor trece ani îndelungați, până să-și revină la aceea ce a fost înaintea dezastrelor bulgărești.

Animalele de muncă (a se vedea tabelul statistic comparativ) sunt reduse la mai puțin de jumătate din cele ce erau înaintea războiului. Este foarte natural, ca și aci să găsim aceeași stare de plâns, ca și la populație, privitoare la Români.

Plășile locuite de ai poștri au pierdut între 76—50% din animalele de muncă; astfel sunt plășile Măcin, Izaccea, Topolog și Cășmăncea. Satele bulgărești au avut și ele pierderi, cauzate de Ruși, dar cu mult mai mici.

Căruțele și uneltele agricole, așa de multe altă dată în bătaia Românilor, acum sunt așa de rari, că ogaarele alor noștri stau de trei ani înțelenite. Și, acolo unde oșnișă creșteau cerealele din belșug, acum ierburile cresc în toată voia. Abia dacă s'a cultivat ceva porumb anul trecut, mai mult cu sapa. Numai așa s'a salvat viața alților muritori de foame, care reveniți pe la câminurile lor distruse, numai știau de unde să înceapă și de ce să se apuce mai întâi.

Oile, una din ramurile de bogăție ale județului, sunt reduse la mai puțin de jumătate din ceea ce erau înainte de război. Cred de prisos a spune, că plasa Babadag și satele bulgărești, au cele mai puține pierderi; exemplu, în satul bulgăresc Cerna, toate sunt în plus.

Din aproape 40.000 porci, abia dacă au mai rămas câteva mii, cei mai mulți la bulgari. Pierderile în porci sunt de 75%.

Renumitele podgorii dela Sarica, ca și vllle de pretutindeni din județ, au suferit și ele în același măsură, ca și celelalte ramuri de producție. Pagubele se ridică la 9 milioane. N'am auzit un bulgar tulcean să se plângă, că-i lipsește vre-o coardă de viță. Românii n'au mai găsit nici un butuc. Plasa Babadag și comuna Cerna nici nu figurează ca să fi avut pagube la vii.

Știut este, că exportul cerealelor a fost oprit dela începutul războiului mondial; așa că întreaga producție agricolă a celor trei ani era la producători. S'a mai întâmplat și un bășug, din mila Domnului, pretutindeni, dar mai ales în județul Tulcea, așa că pe cel mai modest plănaș îl dădeau cerealele afară din casă, nemai având unde să le pună.

Năvălirea bulgară a dat în județul Tulcea peste bogății de neînchipuit. Datele statistice dovedesc, că producția celor trei ani, se ridică la:

- 4 milioane hl. orz;
- 1.500.000 hl. grâu;
- 769.000 hl. porumb (producția numai pe doi ani recolta 1916 a fost apucată pe câmp);
- 750.000 hl. ovăz;
- 425.000 hl. secară;

bogății date spre exploatare Bulgărilor și Turcilor în timpul ocupațiunii.

Prin natura lor hrăpăreță, pornită spre pradă și furturi, Bulgarii au nesățurimțit nu numai pe aliații lor Turci, dar chiar și pe Germani, care prin etapele lor din Dobrogea aveau controlul exploatării cerealelor și creapta lor hrăpărire între aliați. Colonelul Von Dem Bergh, Șeful de stat maior al administrației etapelor germane, se plânge de conduita Bulgărilor, care n'au dat Turcilor partea ce li se cuvine. Ceva mai mult, s'au urmat neînțelegeri și eldar lupte între Bulgari și Germani; de acela aceștia din urmă, la 16 Mai 1917, luară dispozițiuni prin care se făca linia de conduita a Germanilor față de atacurile bulgare.

Adevărul este, că Turcii cu foarte puțin s'au împărțat din belșugul în cereale găsite în județul Tulcea. Armata III bulgară a îndemnat pe conaționali dobrogeni să le îngroape.

Și acum se mai găsește prin satele bulgărești cereale îngroapate; și pe când Românii s'au hrănit, chiar și în iarna anului 1918—1919, adică după reinstalarea autorităților noastre, cu rădăcini de papură și cu vâjuri, Bulgarii aveau depozite nesăcabile, pe care nici astăzi nu le-au consumat.

Din cauza lipsei de locuințe a hranei mizerabile și insuficiente, a chinurilor nesățurite, eră firesc ca boalele de tot felul să se facuibe în populația românească.

N'a fost județ — laiatatea războiului — care să întreață Tulcea în privința creșterii populației, care la 173.500 suflete, creștea normal anual cu 4.500, ceea ce da 2,50% creștere, coeficient pe care nu l'atingeu niciun alt județ.

Anul trecut, la o populație de 113.000 suflete, creșterea a fost deabilă de 400, adică un coeficient de creștere de 0,36%.

Colonel Ionescu M. Dobrogianu.

Malta misiune a ofiterului

Titul ce l se da ofiterului în zilele noastre și care dă dreptul la ascultarea tinerilor cetățeni, pe care ei are sarcina de a-i face să împănească o sfântă misiune este că ofiterul e reprezentantul cel dinătru al datoriei cetățenului de a-și apăra Patria.

O misiune prea frumoasă, cum nu există pe pământ alta; îndatorire mai sublimă, mai nobilă, mai măreață și mai de admirat ca aceea a ofiterului care se identifice rolului său așa, precum cere morala timpului nostru, nu se poate găsi. Corpul ofiteresc este focarul de viață și moralitate al armatei, și de valoarea și prestigiul său, depinde valoarea și prestigiul armatei.

Asupra lui dar trebuie să se îndrepte vecinic privirile tuturor.

Pentru a avea acești distinși apostoli ai datoriei, se cuvine să se facă o scrupuloasă selecțiune în rândurile ofiterilor. Și o veghere necinșită la educațiunea lor, și la ridicarea moralului lor.

Arta profesională a ofiterului fiind arta de a comanda, după cum s'a văzut în Războiul mondial, va trebui să se lerească de a și-o exercita cu o rutină neschimbată și mecanică.

Ofiterul modern, trebuie să fie dotat cu o educațiune tare pentru a nu fi influențat de rutină mai ales de aceea în care trăește, rămânând totdeauna sub impulsțiunea principiilor de ordine superioară, singurii ce rămân în ființă la război.

Pentru a putea comanda nu este destul ca ofiterul actual să posedă, curaj, devotament și energie, ci li mai trebuie încă ceva și mai trebuie să aibă o dezvoltată obișnuință a vieții intelectuale pentru a putea trece repede dela ideea la acțiune.

Acea ce în armată se chiamă Comandament în realitate ar trebui definit prin mai mulți termeni.

Ofiterul ordonă, sătweste, organizează o instrucție la exercițiu, comandă în luptă, instrueste, administrează iar în timp de război guvernează.

Pentru fiecare din aceste multiple acțiuni ale sale, el va trebui să-și alege și mijloace diferite. A organiza și a guverna este foarte greu și puțin sunt acei ce reușesc.

Sub direcțiunea ofiterului destoinic, serviciul trebuie să se execute în mod normal, ori cât de greu ar fi trupele, aduse la stăta perfecțiune încât să fie gata de orice sfârșire când el va fi cerut.

Pentru că ofiterul să poată obține această forță extraordinară care formează sufletul misiunii sale, va trebui să fie înzestrat pe lângă însușirile de cari am vorbit și cu voință, cu pătrundere, vedere largă, dar mai ales cu un caracter bărbătesc și cinstit.

De acestea gândiri trebuie călăuzit ofiterul pentru strălucirea, înălțarea și propagarea ofiterii și deci pentru apărarea patriei și tronului atât de scumpe laimilor noastre.

Lt. El. Nicolescu.

CITITORII NOȘTRI, mai ales cel dela sate precum și meseriași și muncitori de orice fel, cari doresc a înființa orice fel de cooperative precum și îndrumări speciale, să se adreseze inspectorului cooperativei din Transilvania și Banat, Str. Lunet 54, Cluj.

Din Basarabia

Universitatea populară din Chișinău

Chișinăul capitală de provincie, oraș cu o populație de peste 300.000 locuitori, cu tineri poate mai mulți ca în alte orașe a rămas sub ocupația rusească, fără o instituție superioară de cultură fără cea mai mică instituție românească unde tinerii basarabeni dormici de muncă și de știință ar fi putut fi folositori adevăratei lor patrii. Luând ca pildă celelalte ființuri românești, care ca și Basarabia au stat sub pumnul dușmanului asupritor vedem că Ardealul, Bucovina și Banatul, au avut toate câte o instituție superioară de cultură. Tinerii noștri cu toate că erau siliți să-și formeze cultura în altă limbă, decât aceea a patriei lor totuși au avut o sursă de cultură, indiferent de limbă în acele momente de grea subjugare.

La noi în Basarabia, a lipsit o universitate. Rușii în dorința lor de a rusifica complet această bucată rușă din pământul Moldovei au căutat să aibă cât mai puține înșituiți de cultură pentru a nu da posibilitatea Românilor să-și urmeze studiile. Pentru conaționali lor au extstat universitățile dela Kiev, Odesa, Harcov și altele la care Rușii puteau să urmeze cu mare ușurință cursurile.

Șezătorile Universității Populare deschise nu de mult la Chișinău, care sunt cercetate de un public destul de numeros, fără deosebire de clasă, au pentru Români basarabeni în special, o foarte mare însemnătate. Basarabeni ascultă conferințele ținute de diferiți profesori cari au un scop pur cultural, cu mare plăcere. Ceea ce nu au putut să audă atâta timp, în Chișinăul românesc le aud acum. La aceste șezători vin regulat și foarte mulți elevi ai Universității. Basarabeni însă ar dori ca în locul acestei Universități Populare să ia cât mai curând ființă o Universitate de stat, după cum există la Cluj și Cernăuți.

Ei ascultă și cercetează cu dragoste Universitatea, dar trebuie să avem în vedere că mulți dintre tineri sunt bachelareați și ar dori să urmeze mai departe. În Chișinău luând ființă o Universitate de stat, acești tineri ar fi scutiți de a mai pleca în altă parte, cu atât mai mult, cu cât mulți dintre ei nu ar putea pleca din Chișinău din cauza lipsei de mijloace, și deci nevoiți să-și înecă dragostea lor de muncă, ce va folosi României Mari.

C. V. Ursuleac.

IGIENA SI MEDICINA POPULARA

Igiena bătrâneței

Bătrâneța este o vârstă pe care multe ființe omenestii, mărind înainte de vreme, nu o gustă. Oamenii cari o ajung, în cea mai mare parte o poartă cu amărăciune, cu desgust, căci bătrâneța, după cum zice Românul, nu vine singură mai niciodată: împreună cu ea vin boalele și diferite neputințe (infirmități). Rar se întâmplă să putem întâmpina pe cineva cu vorbele: ce bătrânețe frumoasă ai!

Înainte de a vorbi despre boalele și infirmitățile ei, voi arăta pe scurt ce este bătrâneța, când și cum vine ea?

Bătrâneța este o scădere fizică a puterilor ce se sfârșește în slăbiciune, în neputință; ea constă într-o slăbire din ce în ce mai mare a diferitelor funcțiuni (slujbe) ale corpului (organismului), într-o slăbire mai mult sau mai puțin grăbită a forței de viață (a puterii de a trăi).

S'a observat că vârsta bătrâneței merge de un timp încoace scurându-se din ce în ce mai mult. Omul nu mai ajunge astăzi bătrânețele de altă dată; rar se întâmplă să vedem sau să auzim că cutare om a trecut sută de ani! Omul îmbătrânește de obicei înainte de vreme, iar pricina nu poate fi alta decât modul de a trăi și oboseala peste măsură de mare a vieții ce o duce. De altfel, ori cum am trăi, orice am face, de bătrânețe nu putem scăpa; toate lucrurile create sunt supuse unei legi de schimbare, de prefacere și de evoluție; totul este numai ca să trăim în așa mod ca să avem bătrânețe bune!

Nici stelele nu scapă de bătrânețe; unele din aceste corpuri cerești sunt în vârstă întâie a vieții, altele în etatea matură și altele au îmbătrânit, apropiindu-se de stângere. Dar, lucru ciudat, stelele tinere sunt albe, cele bătrâne sunt portocalii sau roșietice, pe câtă vreme la om culoarea albă este semnul bătrâneței.

Toate ființele, toate corpurile organizate, cari se mișcă pe suprafața pământului sunt stăpânite de aceleași legi ca și corpurile cerești. Omul se naște cu semnița morții în el! La om activitatea organismului slujește nu numai ca să acopere chestiunile zilnice, ci și pentru a construi materiale nouă; mai târziu ea se mărginește numai ca să facă fața cerințelor zilnice ale corpului, și mai târziu încă, ea abia este în stare să poarte toată greutatea vieții, a existenței.

Bătrâneța lipsită de boale, are următoarele semne: pielea și-a pierdut moliciunea și fragezimea ei; ea este uscată, sârcă, aspră; sâncăturile, cari s'au ivit mai de vreme la frunte și tâmpile, se întind la obraji și la gât. Statura și greutatea corpului sunt mai mici decât în vârsta adultă. Dinții și măselele să răresc, cad, și cei ce rămân sunt tociți și uneori se clatină. Canalul mănării (tubul digestiv) este ca și pielea, păreții lui s'au subțiat și nu se mai strâng cu aceeași putere ca mai înainte. Pieptul se strânge, se micșorează, se îngustează, iar bojocii (plămâni) se adună strângându-se asupra lor înșiși și răsuflarea (respirația) se face cu mai mică putere. Canalele cari slujesc la circulația sângelui (arterele și venele) sunt striccate și ele; inima, care cu samă, sunt încrucișate și cu materii pe careace... și în fine...

cursul (mersul) sângelui. Simțurile sunt mai mult sau mai puțin tămpite (tocite): vederea este slăbită și pe albul ochiului, împrejurul corneei, se vede un cerc galben (cearcănul bătrâneții); auzul s'a micșorat și unii nu mai aud de loc. Gtasul bătrânilor este cam răgușit și pițigăiat. Căldura corpului (temperatura) este mai mică ca la adulți. Somnul s'a împușinat și inteligența nu mai este așa vioasă, iar corpul se încovoiește din ce în ce mai mult.

Cu toate acestea, nu toți bătrânii sunt așa. Unii își păstrează statura dreaptă, marțială chiar. Pelea le rămâne netedă și moale; dinții și măselele, deși sunt cam tociți își păstrează țaria, nu se clatină și nu sunt stricați; vederea este bună și unii cetesc fără ochelari; auzul este destul de bun și aud totul, chiar și la distanțe mai mari; memoria rămâne bună și credincioasă în astfel de împrejurări, bătrânețele nu sunt așa de rele precum ni-le închipuim; ele se pot numi chiar bătrânețe frumoase!

Aceste bătrânețe frumoase, din nenorocire, sunt rare, foarte rare. În jurul nostru cele mai adeseori nu vedem decât bătrâni bolnăvicioși și infirmi. Cele mai multe boale provin din slăbirea diferitelor organe. Lipsa dinților și a măselelor, precum și slăbiciunea și leșevirea organelor mistuirii dau naștere la indigestie (nemistuire) și la diaree (urdinare). Micșorarea pieptului și slăbirea plămânilor aduce diferite boale, cum sunt: năduful, tusea și aprinderea plămânilor (pneumonia). Stricarea canalelor sângelui face ca sângele să circule cu greutate în diferitele organe, din care pricină provine înmoierea creierilor (ramolism cerebral), îngrămădirea de sânge la cap (apoplexia), curgerile de sânge din nas, urinarea cu sânge, etc. Dintre toate boalele, aceea care omoară mai des și mai repede pe bătrâni este îngrămădirea de sânge în pept, apoi vine înmoierea creierilor și în sfârșit turburările mistuirii.

În toate aceste boale predomină slăbiciunea. În boalele în cari la etatea tânără se arată ferbințeală mare, la bătrâni aproape nu se vede căldura. Perderea puterii este repede și mare, lucru de care trebuie să fim samă și să o prevenim prin leacuri întăritoare și o dietă potrivită.

Să vedem acum care este igiena bătrânilor. Din capul locului trebuie să spun că această igienă se cam apropie de a copiilor. Din pricina lipsei dinților și a măselelor, bătrânii nu pot măcina bine mâncările și prin urmare mistuirea lor se face foarte greu și rău, deși pentru întreținerea puterilor ei au trebuință de o hrană bună și substanțială. Astfel fiind, măncarea bătrânilor trebuie să se compună din bucate ușor de mistuit, cum este carnea tocată, carnea fragedă, legumele ferte și făcăluite, pireurile (mazăre, linte, fasole, bătute), fructele coapte, ouăle și lăpturile sub toate formele.

Mâncările să fie cam sărate și piperate, pentru ca să ațâțe stomacul cam leneș al bătrânilor. Este bine ca ei să mănânce puțin la o masă, mai cu samă la cină, și să mănânce mai des, fie și de patru ori pe zi, întocmai ca și copiii.

... să bea câte puțin vin. Dacă se poate vechi și negru.

amestecat (cam pe jumătate) cu apă simplă sau cu apă minerală, cum este apă de Dorna, apă de Săn-George (Hébe), sau cu apă gazoasă. Beuturile alcoolice tari: rachiul, coniacul, romul, lichiorurile, etc., sunt oprite. Căma să fie slabă și luată numai odată pe zi. Mesele să fie regulate, la ciasuri hotărâte; prânzurile să nu fie prea lungi, nici prea bogate. Sederea la masă să fie prelungită; măcinarea (mestecarea) mâncărilor să se facă încet și bine.

Sculându-se de la masă, sau puțin timp după aceea, bătrânii vor face puțină mișcare. Ei nu trebuie să steie în amorie, după ce au mâncat, căci aceasta îi supune la îngrămădirea de sânge în diferite organe și la nemistuire. Dar prin aceasta nu vreau să zic că bătrânii să facă exerciții violente. În toate zilele, după amiază, ei vor face o mică plimbare în aer curat și potrivită puterii lor, afară numai de cazul când timpul este urât; atunci, cei ce pot, vor eși în trăsura închisă. Îndată după mâncare, bătrânii se vor plimba puțin prin casă. Adunările și teatrele nu sunt bune, căci i-ar obosi și indispune. Dar este bine ca ei să-și găsească o ocupație ușoară și plăcută, cum ar fi jocul de cărți (nu la cluburi sau cafenele) însă jocuri fără multă bataie de cap; jocurile ușoare le-ar da mijlocul de a petrece 2-3 ore înainte de culcare.

În general bătrânii dorm puțin. Ei pot sta în pat 8 ciasuri, fără nici un neajuns; dar un somn de 5 până la 6 ore le ajunge. Nu trebuie să le procurăm somnul prin leacuri, cum ar fi opiul (afionul), care nu este bun, întocmai ca și la copii. Dacă ei sunt agitați, neliniștiți, li se poate da o bețură, calmantă, apă de flori (câteva picături în puțină apă îndulcită cu zahăr) sau ceal de flori de tel.

Este neapărat de trebuință ca bătrânii se să păzească de răceală, pentru ca să nu capete tuse sau îngrămădire de sânge în pept, sau aprindere de bojoci (pneumonie), la cari ei sunt cu deosebire aplicați. Pentru aceasta să nu se spele dimineața cu apă rece, ci cu apă stătută în casă în timpul nopții. Casa lor va fi uscată și potrivit de călduroasă. Pe afară, ei vor eși totdeauna bine îmbrăcați și potrivit cu anotimpul, având la dispoziție o haină suplimentară pe care s'o îmbrace și desbrace cu ușurință după simțirea ce le va produce temperatura exterioară.

Cine vrea să ajungă sută de ani decât să asculte cu supărare de legile igieni, arătate în articolele mele de până aci, să nu se abată, dela ele, să țină a dietă potrivită, să ducă o viață bună, și cumpătată în toate, ferindu-se de orice abuz. Terminând acest articol urez celorlor să aibă bătrânețe adânci și frumoase;

În numărul viitor vouă scrie despre hrană.

Dr. Vasile Bianu,

Autorul Dicționarului Sănătății.

Publicity for 'Ziarul Vostriu' (Your Newspaper) with text: CETICI si RASPANDICI ZIARUL VOSTRU CULTURA POPORULUI CE TRĂESTE PRIMUL SI PENRU VOI! ZIARUL VOSTRU NU PRIMESTE SUBVENȚII DE LA IMMERU - DECI ABONATI-VA CAT DE MULTE

CANTEC BRETON

(după Richepin)

Pe vremuri un flăcău era, Tralilali-Tralilala Pe vremuri un flăcău era, Iubea pe cine nu-l iubea, Tralilali-Tralilala.

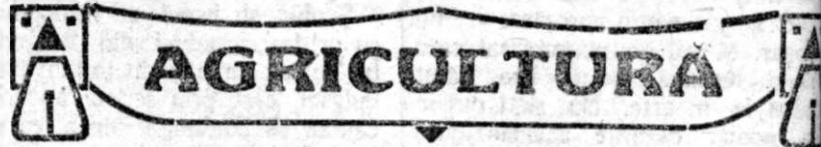
La maica-sa atunci porni, Tralilala-Tralilali, Iși scoase junghiul și izbi, Și inima-i smulgând, fugi, Tralilala-Tralilali,

Și draga-i zise: vreu chiar mâni, Tralilali-Tralilala, Vreau să-mi aduci, s'o dau la scânt, Inima maică-tei, chiar mâni, Tralilali-Tralilala

Și, înapoi cum alerga, Tralilali-Tralilala, Căzu, și inima sări Și'n fărână se rostogoli Tralilala-Tralilali.

Ș' atunci din fărână i-a grăit, Tralilali-Tralilala, Un glas în lacrimi i-a grăit: „Odorul mamei, te-ai lovit?” Tralilali-Tralilala!....

Corneliu M. Idovan

Ce fac plugarii în luna Iulie

La câmp: Se continuă cu strănsul, căratul și treeratul cerealelor, se recoltează ovăzul și se continuă cu mușuroitul porumbului și cartofilor. Se întorc miriștile, dacă acest lucru nu s'a putut face îndată după strănsul recoltelor, mai ales pentru locurile destinate semănăturilor de toamnă. Se cosește a doua oară lăpterna și nutrețul verde (porceagul), îngrijindu-se ca uscatul și clăditul lor să se facă însă cu toată băgarea de seamă pentru a fi ferite de ploii și pentru a nu fi dărâmate de vânturi. Se sondează cât mai des cerealele și toate semințele înmagazinate, pentru a se vedea cum stau și a se lua măsură în caz de încălzire. Se face aprovizionarea cu semințele necesare culturilor de toamnă, pentru a avea timpul necesar să li se încerce puterea de germinare, (răsărire) să se securețe și să fie gata de întrebunțat.

La vie: se continuă cu săpș și stropitul, iar în școala de a se rup lăstarii sălbateci, creștin din postaltoi, și se sapă pământ printre rânduri. În pivniță trebuie lăsat liniștit. Zia se lăsa toate răsuflătorile să nu între a duta iar noaptea se deschid să se răcorească.

Cultivatorii de tutun: fac gătirile pentru cules și uscat, mină cârnitul, continuă cogș încep culesul, dospitul, și uscatul foilor și curățarea cerii și-i mușuroese din nou.

(Din Calendarul Plugarii)

Săptămâna politică peste hotare

Peste hotare săptămâna asta s'a observat aceiași înțin a marilor barbați politici de tutindenti, în chestiunea Sileziei un ținut pentru care se cearta Germania cu Polonia și în chestiunea războiului din răsărit Asia mică între Turci și Greci.

În prima chestiune se știe Silezia a fost câmp de luptă în oștile revoluționare polone și germane. Acum lucrurile s'au liniștite și Franța trimițind armate, au despărțit pe revoluționari lăsându-i să se ucidă zădărnici.

În chestiunea războiului în Asia mică, se știe că Turcia acum are două guvernate unel la Constantinopol care a încheiat pace, și în marele oraș din Asia, în gora ce conțină războiul neind să primească condițiile puse de aliați, ca fiind prea gre. Pentru a ajunge la o împăcare s'au ținut mai multe conștări între fruntașii politici ai marilor puteri. Acum ultima hotărâre a schimbarii păcii în favoarea Turcilor. Cum însă noua schimbare lovește în greci, acestia voiesc să o primească ci se gătesc să urmeze singuri război cu Kemal Pașa, care comanda trupele guvernului turc din gora. În ajutorul turcilor au venit însă mai multe armate bolșevice urmăresc să pătrundă pe aștă cale în Constantinopol.

Europa orientală, neputând să runde prin România și Polonia. Pentru aceasta marile puteri siliesc mult să ajungă la o înțin spre a nu mai prelungi zădărnica vărsarea de sânge, și-a împed mersul bolșevismului distrugător.

CRONICA SĂPTĂMĂNEI

Săptămâna politică înăuntrul hotarelor.

Parlamentul, adică Senatul și Camera, a lucrat săptămâna aceasta la discuția marilor legi financiare și agrare împreună cu alte legiuri mai mici. S'au făcut mai multe cuvântări pentru a se lămurii aceste legiuri. La Camera a vorbit dl. Dr. Lupu I. S. Dube și Kogălnicean. Garofid și General Averescu, toți în chestiunea împărțirii pământurilor la țărani. Aceștia au fost pentru împărțirea pământului cu foarte mici deosebiri asupra prețului și înălțării. Apoi s'a pus la vot înțelegerea în considerația a reformei agrare admitându-se aproape de toți deputații. Această lege urmează, a fi discutată pe articole, în ziua în amănunt. Socialiștii au trebuit însă și de data aceasta să se împotrivescă făcând declarații cari arată că țărani român nu voeste să aibă ogrorul lui, ci voeste să-l stăpânească devalma cu alții. Camera a răs de această declarație, și țărani noștri înțeleg bine de ce-o făcut astfel.

La discuție pe articole nu s'a schimbă până acum cu nimic legea. Au vorbit doar Domnii Stere și Mihalache.

D-l Ministru Garofid a de- în rândul lui proclama legea reformei agrare, în Ardeal, Crișana și Maramureș votat deși în Senat. În ziua în care acest proiect va veni la discuție, prefăcându-se în lege începându-se astfel împărțirea pământurilor în Ardeal. Țăranii din Ardeal va căpăta astfel dreaptă răsplătă a răbdăreii sale așteptări, a labirei sale de om, precum și țărani naștrilor conlocuitoare se vor bucura de frățiasca dreptate românească.

La Senat Domnul prim ministru Averescu a arătat pericolul multilor bolșevici și cauza pentru care a arestat pe bolșevicii ruși în adunare la București. A dovedit cum aceștia voiau să favorizeze revoluția în țară și să aducă armatele rusești cotropitoare. A arătat cum primeau bani de la bolșevicii ruși din Moscova aruncându-i în aer cu amănunțime la clădirilor publice și celor ferale precum și uciderea fantasilor țării.

Senatul a aprobat arestarea comunistilor, cum de astfel o aprobă toată țara.

Tot la Senat continuă discuția asupra marilor legiuri administrative ce va da mai multă putere județelor și comanelor prin așa zisă descentralizare, adică prin trecerea unei părți din puterea administrativă de la centru, asupra organizațiilor administrative ale provinciilor, județelor și comunelor. Și la această legiuire au vorbit mai mulți fruntași politici iar discuție mai continuă încă.

Săptămâna culturală în țară

În săptămâna aceasta a fost sărbătorit marele învățat Neculai care a împlinit 80 ani de viață, între care 35 de muncă. Sărbătorirea s'a făcut la Ateneu din București, o sală anume clădită pentru marile întruniri de cultură națională. Au asistat mulți învățămîntului politici, delegații școlii secundare și universităților. Au vorbit Dl. Paul Bujor din Universității din Iași, — și din partea Ligii Culturale o societate care în Regat

luptă pentru luminarea poporului și al cărei președinte e dl. N. Iorga.

Dl. Vaida Voievod în numele Transilvaniei mulțumește sărbătoritorului pentru lupta ce-a dat-o ca răspânditor al culturii românești în ținuturile altădată subjugate. Dl. N. Iorga foarte mișcat a răspuns tuturor mulțumind pentru cuvintele ce i s'au adresat spunând între altele:

— Să nu se creadă că lucrurile mari sunt imposibile. Ce e cu puțință se face aproape de la sine. Ce pare cu neputință aceea cere silințele omului adevărat. Și el izbutește în truda lui. Căci a putea să pară mai imposibil decât minunea pe care în chip așa de ferocit o vedem îndeplinită astăzi de nebunii credinței în cele ce nu se pot?

Și adresându-se tinerilor spune: — Fîndcă este atîta finețea de față să nu se lăgăduie să le amintesc că, orice ar fi făcut și orice ar mai face generația noastră, în zilele lor este țara și a uită această însemnătate a uita de înșiră pămîntului lor cari atîția, 'zac în pămînt pentru că lău câștigat o țară liberă și mare.

Aceste frumoase cuvinte ale domnului Neculai Iorga sunt un îndemn pe care tinerimea noastră desigur nu-l va uita.

Sfârșindu-se cuvîntarea dl. Iorga răzbitoarea a luat sfârșit mulțimea adunată petrecându-l cu urale până la esire.

Legiuirea învățămîntului

Guvernul voind să unifice învățămîntul a venit cu o legiuire care așază noi temelii administrației și organelor de control ale școlii. Desigur că creșterea unui singur învățămînt pentru întreaga România Mare e o nevoie adancă simțită. Un popor atît de strâns unit ca cel românesc nu poate decât pierde prin diferența între învățămînt, prin care cunoștințele și educația națională a fiilor neamului dînt'ru s'au pierdut și deosebită de aceia a ținutului vecin. Unificarea deci și aici este de trebuință și, cu cât se va face mai repede, cu atît va fi mai bine.

Fapte diferite. Granița cu Cehoslovacia

Luna aceasta se vor aduna la Halmi comisia românească și comisia cehoslovacă pentru a hotărî definitiv granița în Maramureș.

Se știe că învoirea de pace călcase în multe locuri granița naturală a poporului nostru dînd Cehoslovaciei ținuturi românești. Această țară, prietenă nouă a recunoscut însă greșelile și a primit să se facă dreptate.

Două comisii au lucrat mult timp pentru a se ajunge la o înțelegere pașnică: una cehoslovacă era condusă de generalul francez Paris alta românească condusă de dl. general N. Petela comandantul corpului VI armată. După îndelungate discuții s'a ajuns la înțelegerea că Cehoslovacia să ne dea înapoi mai multe comune locuite de români. Astfel acum trebuie trasă granița hotărâtă și după cum am spus, comisiunile se vor întruni din nou la Halmi.

Vestea aceasta nu poate decât să umple de bucurie toate inimile românești.

Prin lucrările comisiei noastre s'a căpătat nu numai pentru patrie mîmă multe vieți ro-

mânești și pămînt strămoșesc dar s'a arătat pe deplin a celor ce ne-au fixat granițele în marele sfat al păcii de la Paris, că în multe părți au greșit, iar greșelile sunt recunoscute chiar de vecinii în al căror folos am fost nedreptățiți.

Ficsarea definitivă a graniței va avea însă și un alt folos: va înlătura pe viitor orice puțință de neînțelegere între noi și Cehoslovacia, o țară prietenă, locuită de un neam viteaz ce-a răbdat ca și noi jugul maghiar, dezrobindu-se odată cu Ardealul.

Prietenia cu această țară, favorizată prin interesele comerciale și industriale ce le avem împreună, cât și prin nevoia asigurării păcii din partea Ungariei, va câștiga astfel mult spre binele și mulțumirea tuturor.

Bucium.

În vorbă cu cititorii noștri

Din partea primarului din Vlăsinești, jud. Dorohoi primim o frumoasă scrisoare în care salutăm apariția „Culturii Poporului” în care am găsit — zice Dsa — articole cari fac, cu adevărat ca această gazetă să fie pentru cultura poporului, și care trebuie răspândită cît mai mult, atît în țara veche cît și în Ardeal.

Iubiți frați cu zice aceste cuvinte, căci în noi aceeași inimă bate; noi am luptat vitejește pentru ea să întregim scumpul nostru neam și izbînda a noastră a fost avînd în frunte ca conducători, adevărați români, iar în capul armatei pe M. S. Regele Ferdinand cel mai mare român, și în acest fel am împlinit cel mai sfînt vis al nostru, Gazeta Dv. este pentru luminarea adevărată a poporului român, și desl departe de Dv. vom căuta să o răspîndesc cît mai mult lucrînd și eu astfel la una din cele mai frumoase opere de cultură a poporului dela sate și orase.

Direcțiunea mulțumește pentru dragostea ce arată gazetei și sprijinul ce ni-l făgăduiește pentru răspunderea sa. Cu fapta sa Dl. Primar al Comunei Vlăsinești, contribuie alături de noi la luminarea poporului și la consolidarea statului.

Frăție, profesor Galați.

Mulțumim pentru frumoasele urări adresate Gazetei.

Gazeta noastră înșind cu ori ce chip să fie foaia întregului popor Românesc, va publica în această coloană, toate părerile și toate propunerile ce ne vor fi făcute de cititorii noștri, cu privire la chipul în care ar dori să vadă tiparită foaia lor, la cunoștințele și învățămîntele frumoase de care sînt mai multă nevoie precum și la toate îndemnăturile ce socotesc că trebuie făcute gazetei noastre. Vom ține seamă de cele ce ne vor spune prietenii noștri cititori, și vom împlini cu dragă inimă propunerile cele bune.

Înștințare. Rugăm pe toți colaboratorii și prietenii noștri să trimeată din vreme manuscrisele lor Secretariatului de redacție, astfel în cît să fie primite cel mai tîrziu în ziua de Luni care precede ziua apariției ce este Dumineca.

INFORMAȚIUNI

Familia regală pleacă în străinătate. M. M. LL. Regele și Regina vor pleca în străinătate în ziua de 12 Iulie.

Demobilizarea contingentului 1919. În luna August va fi demobilizat contingentul anului 1919.

Dreptul de vot al femeilor. Senatul a discutat articolul 12 din reforma administrativă. În acest articol se prevede votul voluntar al femeilor la așezările comunale. În cele din urmă articolul a fost votat cu modificarea ca votul femeilor să fie obligator.

Convenția româno-Cehoslovacă. Anunțăm că convențiunea pentru rectificarea frontierei româno-Cehoslovace, încheiată la Praga, a fost dusă la îndeplinire la 28 crt. O comisiune compusă din militari și civili români a predat comisiei Cehoslovace comunitățile Artăș și Fetișsalnă din jud. Ugocia și Nagypakod din jud. Satu-Mare. Tot atunci comisiunea Cehoslovacă a predat României: Tamău-mare, Bocița, Szarazpatak și Komlósele.

Românii se reintorc din America. În ultimul timp au sosit la Wiena foarte multe grupuri de muncitori români originari din Ardeal care se înapoiază din America, în patrie. Toți declară că se întorc în țară din cauza că foarte multe fabrici se închid sau produc foarte puțin pentru că industria americană nu-și poate desface produsele, cursul dolarului fiind foarte urzât. Salariile muncitorilor scad mereu.

Zăpadă în Ottenia. În ultimele zile a căzut foarte multă zăpadă în Ottenia.

Pentru vizitatorii târgului de noastre din Cluj. Ministerul comunicațiilor a acordat o reducere de 50 procente pe tren pentru vizitatorii din întreaga România, cari vor poseda legitimația târgului de noastre ce se ține la Cluj dela 15 Iulie — 15 August 1921.

Tipografil cehoslovaci resping internaționala III. În urma marilor nenorociri aduse peste omenire de către bandele comuniste, muncitorii au început să-și deschidă ochi și să respingă tovarășia cu acești comuști. Astfel federația tipografilor cehoslovaci au respins cu 3715 voturi contra 553 alinierea la internaționala a treia.

Expertul de vite. Consiliu de ministri dela București a admis reducerea dela 250 la 100 lei pentru fiecare cap de vită exportată din Ardeal. La această taxă se va acorda un comision de 20 de lei.

Clădiri de școli noi. Ministerul Instrucțiunii dela București a dat suma de 50 de milioane lei pentru reparații și construirea de școli noi.

Greva proprietarilor de restaurante din București. În urma măsurilor luate de primăria din București în vederea înfrînării speculiei dela restaurante și cafenele, fixându-se prețuri maxime, proprietarii acestor localuri au declarat grevă. Primăria le-a dat un termen pentru tacetarea grevii după care au fost foarte aspru pedepsiți toți acei proprietari care au calcăt prețurile maxime. S'a luat hotărîrea ca în toată țara să se fixeze prețuri maxime prevăzându-se pedepse foarte grele contra acelor ce nu se vor supune.

Incoronarea dela Alba-Iulia. Sărbătorea încoronării M. M. Lor Regele și Regina a fost fixată pentru ziua de 27 Septembrie stil vechi.

Școlile evreiești calcă ordonanțele. Revizorul din Arad a făcut cunoscut secretariatului general de Instrucție că din toate școlile de acolo numai cele evreiești nu s'au supus ordonanței care prevede ca lecțiile să se facă ori în limba română ori în cea maternă. Școlile evreiești din Arad continuă, ca și în alte orașe de astfel să mențină limba ungară ca limbă de predare.

Noi taxe de export. S'au fixat următoarele noi taxe de export: pentru porumb se plătește o taxă de 1500 lei de vagon, pentru orz 2000 lei de vagon, pentru mei 500 lei de vagon, pentru pîr de bou 10.000 lei de vagon.

Mari năvăligeri între Troțki și Lenin. În urma gravelor năvăligeri (se vede că nu-și pot împărți prada) din anul sovietelor și din cauza luptei îndârjite dintre Lenin și Troțki, invitații străini la congresul internațional III dela Moscova sunt cu totul indispuși. Nu s'a putut face oaspețitor sărăci o primire așa cum a fost pusă la cale și mai mult de cît sălt, unii au fost primiți chiar cu hoșudul.

Posta redacției

A. Gh. Otelescu. Costești-Buzău, care încurajă gazeta și pentru sprijinul ce ne dăți.

Din lipsă de spațiu nu publicăm însă versuri decât din ale poetilor recunoscuți ca maestrii ai gândirii și limbii românești. Vă rugăm să atunci căud aveți lucruri interesante de comunicat să ni le scrieți în proză.

CARTEA ROMÂNESCĂ
INSTITUT DE ARTE GRAFICE
SICURSA LA COSIŢEANĂ
CLUJ
 STR. UNDEȘTEAȘI 3

EXECUTA CU PREȚURI MODERATE TOT FELUL DE LUCRURI DE GEOFRAFIE, REANOTARE PREȚURII BROȘURI, ZHARE ZHANCE SI SĂPTĂMĂNARE RE-VISTE, ETC., ETC. □ □

BANCA ROMÂNEASCĂ

SOCIETATE ANONYMĂ

Capital Social 160,000,000 Lei

Sediul Central: BUCUREȘTI.

A U C I O R S A L E :

Arad, Bălănești, Brașov, Buzău, Chișineu, Cernăuți, Constanța, Galați,

Cluj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

Face orice operațiuni de bancă.

BANCA NAȚIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 93 (Piata Palatului Regal)

BANCII AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUNN (Ceho-Slovacia) etc. cum și în principalele orașe din țară

Execută orice operațiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipotecă, gajuri de efecte publice, secțiuni și mărfuri. — Efectuează plăți și încasări. Emite ocure și scrisori de credit în țară și în străinătate. — Primește depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

BANCA CENTRALA

Pentru industrie și Comerț s. p. a. Cluj, Strada Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei 50,000.000 deplin vărsat.

Secția de Bancă.

Secția de Mărfuri.

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hațeg, Satu-Mare.
Reprezentanți stabili în București, Kosice, Praga
și Viena.

ANUNCIURILE și RECLAMELE se primesc la Administrație Cluj, Strada Dorobanților No. 11